

Oponentský posudok habilitačnej práce

Habilitant: **Ing. Marián Tóth, PhD.**
Názov habilitačnej práce: **Štrukturálne zmeny a systematické riziko v poľnohospodárstve v Slovenskej republike po roku 2004**
Oponent: doc. Ing. Miroslava Rajčániová, PhD.

V súčasnosti sme svedkami intenzívnej diskusie o návrhu Európskej komisie k Spoločnej poľnohospodárskej politike (SPP) po roku 2020, pričom jednou z jej kľúčových tém je tzv. Stropovanie platieb. V tomto kontexte je nevyhnutné poznať a zohľadniť národné odlišnosti v štruktúre fariem, príčiny štrukturálnych zmien a dopad zmien SPP na farmy v Slovenskej republike.

Habilitačná práca Ing. Mariána Tótha, Ph.D. na tému „Štrukturálne zmeny a systematické riziko v poľnohospodárstve v Slovenskej republike po roku 2004“ je preto aktuálnym príspevkom k doterajšej diskusii a musím oceniť snahu autora dotknúť sa naliehavých problémov poľnohospodárstva. Práca je rozpracovaná na 115 stranách bez príloh a obsahuje 8 hlavných kapitol, plus záver, literatúru a prílohy.

V úvode autor predstavuje štruktúru a obsah práce. Ako uvádza, v prvej časti sa práca zaoberá zhodnotením štrukturálnych zmien v poľnohospodárstve SR po roku 2004. Tento zámer zodpovedá aj názvu práce. Druhou oblasťou je zhodnotenie miery systematického rizika podnikania veľkých fariem (v prvom odstavci). Nie je jasné, prečo sa analýza zameriava iba na veľké farmy, čitateľ by očakával, že bude analyzované systematické riziko v nadväznosti na všetky štrukturálne zmeny, a teda aj všetky typy fariem. Treťou oblasťou je zhodnotenie

dopadov stropovania priamych platieb na farmy v Slovenskej republike. Hoci nadväznosť jednotlivých častí práce si čitateľ môže, viac alebo menej, domyslieť, bolo by prínosné, ak by toto prepojenie bolo vysvetlené autorom.

V ďalšej kapitole autor popisuje štruktúru poľnohospodárstva a faktory, ktoré ju určujú, riziko v poľnohospodárstve a jeho meranie, historický vývoj poľnohospodárstva na Slovensku až po súčasnosť a opis nástrojov SPP. Spracovaním tejto kapitoly autor preukázal orientáciu v danej problematike. Z rozsahu tejto kapitoly je zrejmé, že preštudoval a spracoval veľké množstvo zdrojov a k zvýšeniu kvality spracovania literárneho prehľadu prispelo, že autor doplnil citácie z literatúry o vlastné názory a vysvetlenia.

Za hlavný cieľ práce si autor stanovil zhodnotenie štrukturálnych zmien a rizikovosti poľnohospodárskej prvovýroby na Slovensku po roku 2004.

V tretej kapitole “Metodika práce“ habilitant uvádza zdroje dát použité k jednotlivým analýzám a spôsob kvantifikácie systematického rizika. Charakteristiku databázy IL MPRV prináša Tabuľka 1. Autor však použil viaceré zdroje údajov aj z iných výkazov, preto by bolo vhodné, aby tabuľka priniesla prehľad všetkých zdrojov a za všetky v analýze použité roky. Chýbajú tiež popisné štatistiky všetkých údajov. Kapitola prináša aj tri hypotézy, čitateľovi však v tejto fáze čítania práce zatiaľ nie je jasné, prečo boli zvolené práve tieto hypotézy, čo tým dokážeme ak trhová aktivita fariem klesla a prečo veľkých? Vysvetleniu výberu hypotéz a vsadenie hypotéz do kontextu analýzy by bolo preto vhodné venovať čas v priebehu obhajoby práce.

Kapitola 4 prináša prehľad o štruktúre poľnohospodárstva v SR. Zmeny v štruktúre fariem sú zachytené v tabuľke 2. Tabuľka zobrazuje zaujímavé údaje za relatívne dlhé časové obdobie, avšak jej prehľadnosti by prospelo, ak by nie roky boli rozdelené na subjekty a obhospodarovanú pôdu, ale veľkostné kategórie, uznávam však, že to je vždy na zvážení samotného autora. Celkovo táto kapitola prináša množstvo informácií a detailný popis štruktúry poľnohospodárstva na Slovensku a tvorí solídny základ poznatkov potrebný pre ďalšie analýzy.

Piata kapitola analyzuje vplyv SPP na trhovú aktivitu veľkých fariem v Slovenskej republike. Autor sa opiera o fakt, že za faktorom času treba vidieť silnejúci vplyv SPP a štatisticky overil, či faktor času ovplyvňuje trhovú aktivitu fariem. Táto argumentácia pre mňa nevyznieva presvedčivo a vyvoláva pochybnosť či je možné vyhodnotiť, že trhovú silu klesla vplyvom SPP a nie vplyvom iného faktora, alebo súčinnosti viacerých faktorov.

V kapitole „Rentabilita a systematické riziko podnikania veľkých fariem v Slovenskej republike“ autor uvádza, že údaje použité pre analýzu boli získané z databázy Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky v období rokov 2000 - 2013. Už samotná táto informácia vzbudzuje otázku, prečo práca hodnotí stav po roku 2004 (ako hovorí názov práce) a tiež prečo následná tabuľka zachytáva obdobie 1994-2014.

Kapitola 7 Stropovanie priamych platieb a jeho dopady na farmy v SR hodnotí dopad stropovania na slovenské farmy pri zohľadnení troch rôznych scenárov so započítaním a bez započítania osobných nákladov. Autor takisto hodnotí reakciu farmárov a štrukturálne zmeny, ktoré by mohlo stropovanie pri jednotlivých scenároch vyvolať.

Teoretické a praktické prínosy práce sú zhrnuté v ôsmej kapitole. Možno súhlasiť s autorom, že práca poskytuje detailný prehľad o štruktúre fariem na Slovensku, dopad štrukturálnych zmien v poľnohospodárstve na zamestnanosť v sektore a dopad SPP na slovenské farmy. V závere práce autor naznačuje ďalšie možné smerovanie výskumu v tejto téme.

K práci mám niekoľko otázok:

- Aké dôvody stoja za výberom hypotéz, prečo ste sa zamerali na trhovú aktivitu iba veľkých fariem, na hodnotenie družstiev a fariem so ŽV?
- Aký je vzťah medzi systematickým a nesystematickým rizikom, dala by sa do analýzy zahrnúť skutočnosť, že systematické riziko tvorí časť celkového rizika, pričom rentabilitu je potrebné vnímať vo vzťahu k celkovému riziku? Ako sa prejavili štrukturálne zmeny v poľnohospodárstve na Slovensku na rizikovosti fariem?
- Dôvodom zavedenia stropovania, bol podľa Phila Hogana fakt, že iba 20 % fariem v EÚ poberá až 80 % podpôr. Nie je podľa Vášho názoru dôležitý aj fakt, akú produkciu

tieto farmy predstavujú resp. dodávajú a trh. Aká je trhová produkcia týchto fariem na SR? A aký je Váš názor na argumentáciu eurokomisára Hogana?

Napriek týmto dielčím poznámkam, ktoré sú skôr námetom na ďalšie prehĺbenie výskumu a inšpiráciou pre diskusiu v rámci obhajoby, sa domnievam, že predložená práca je aktuálna, prináša nové poznatky a je prínosom pre prehĺbenie ďalšieho výskumu v tejto oblasti. Na základe uvedených skutočností odporúčam prácu k habilitačnému riadeniu a pri splnení všetkých požadovaných náležitostí udelenie vedecko-pedagogickej hodnosti „docent“.

V Nitre, 19. 7. 2018

v.r.

doc. Ing. Miroslava Rajčániová, PhD.